

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาหลักธรรมในการเจริญวิปัสสนาภาวนาในฉวิโสธนสูตร

ผู้วิจัย : พระมหาชูชีพ สุทธิธำณ (อินประดิษฐ์)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (วิปัสสนาภาวนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูพิพิธวรกิจจานุการ, ศน.บ., M.A., Ph.D.

(Pali & Buddhist Studies)

: ดร. เสนาะ ผดุงฉัตร ป.ธ. ๙ , พธ.บ., M.A., พธ.ด.

(พระพุทธานุสาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑ / มีนาคม / ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ เพื่อศึกษาเนื้อหาหลักธรรมในฉวิโสธนสูตร เพื่อศึกษาการเจริญวิปัสสนาภาวนาในพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาหลักธรรมในการเจริญวิปัสสนาภาวนาในฉวิโสธนสูตร โดยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระพุทธานุสาสนาเถรวาท คือ พระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา และคัมภีร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรค เป็นต้น โดยการรวบรวมข้อมูล นำมาประมวล วิเคราะห์ โดยเรียบเรียงบรรยายเชิงพรรณนา และสรุปตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ จากการศึกษาพบว่า

ฉวิโสธนสูตรเป็นพระสูตรที่พระธรรมสังคหอาจารย์ รวบรวมร้อยกรองไว้ในคัมภีร์มัชฌิมนิกาย อุปปัฏฐก ต่อจากลำดับ อนุปทสูตร โดยมีหลักธรรมที่เป็นสาระสำคัญที่ทรงแสดงไว้ในฉวิโสธนสูตร คือ ทรงแสดงหลักการตรวจสอบความเป็นพระอรหันต์ ๖ ประการ ได้แก่ ๑) โวหาร ๔ ประการ ๒) หลักการตรวจสอบอุปาทานขั้น ๕ ประการ ๓) หลักการตรวจสอบธาตุ ๖ ประการ ๔) หลักการตรวจสอบอายตนะ ๑๒ ประการ ๕) หลักการตรวจสอบเรื่องการถอนอนุสัย ๖) สิกขาและสาขีพของภิกษุ ซึ่งเป็นสิ่งที่พระอรหันต์ผู้อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระได้แล้ว บรรลุประโยชน์ตนโดยลำดับแล้ว สิ้นภวสังโยชน์แล้ว หลุดพ้นแล้วที่จะต้องตรวจสอบ

วิปัสสนาภาวนา คือ การปฏิบัติเพื่อให้เกิดปัญญาแจ่มใสรูปรูปนาม โดยความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ซึ่งหลักการดังกล่าวพระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ในพระสูตรต้นตปิฎก สติปัฏฐานสูตร ที่มคทายมหารค ว่า. “ภิกษุทั้งหลายทางนี้เป็นทางเดียว เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงโสกะและปริเทวะ เพื่อดับทุกข์ และโทมนัส เพื่อบรรลุอายุธรรม เพื่อทำให้แจ้งนิพพาน ทางนี้คือ สติปัฏฐาน ๔”

(ข)

จากการศึกษาหลักธรรมในการเจริญวิปัสสนากาวนาในฉวิโสณสูตร พบว่า ในฉวิโสณสูตร คือ สูตรแห่งการตรวจสอบพระอรหันต์ซึ่งเป็นพระอเสขะบุคคล หมายถึง ผู้อยู่จบพรหมจรรย์ คือเป็นพระอรหันต์ผู้สิ้นสังโยชน์แล้ว เป็นผู้รู้ชัดว่า จิตของเราหลุดพ้นแล้ว เพราะสิ้นไป เพราะสำรอก เพราะดับ เพราะสละ เพราะสลัดทิ้ง ซึ่ง โวหาร อุปาทานขันธ ธาตุ อายตนะ อนุสัย และดำรงซึ่งสิกขาและสาขีของภิกษุอันบริสุทธิ ย่อมรู้ชัดในกายานุปัสสนา เวทนานุปัสสนา จิตตานุปัสสนา และธัมมานุปัสสนา เป็นผู้เห็นจิตของตน พ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ยึดมั่นในสิ่งเหล่านั้น เจริญซึ่งสติอันสมบูรณ์

Thesis Title : A Study of Vipassanābhāvanā practice of Chavisodhanasutta

Researcher : Phramaha Choocheep Suddhiñāno (Inphradeet)

Degree : Master of Arts (Vipassana Meditation)

Thesis Supervisory Committee

: Phrakru Bibithvarakiccanukarn (Manit Khemagutto) B.A.,
M.A., Ph.D. (Pali & Buddhist Studies)

: Dr.Sanoh Padoongchatra Pali IX., B.A., M.A., Ph.D.
(Buddhist Studies)

Date of Graduation : 31 / March / 2015

Abstract

This thesis is of 3 objectives, namely: to study the essence of the doctrinal principles in Chavisodhanasutta, to study the development of the insight meditation in Theravada Buddhism and to study the doctrinal principles in developing the insight meditation in Chavisodhanasutta, by studying the data from Theravada Buddhist Scriptures, namely: The Tipitaka, The Commentaries, The Sub-commentaries and the connected under scriptures Such as Visuddhimagga Scripture etc..By collecting the data to be analyzed and concluded for the correctness by the experts.

From the study, it is found that Chavisodhanasutta is the course collected by Commentators in Majjhimanikaya Uparipannasa after Anupadasutta with the doctrinal principles which are important shows in Chavisodhanasutta which shows the 6 states of being an Arahant, namely 1) The 4 contexts, 2) The 5 Upadānakhandhas, 3) The 6 Elements, 4) The 12 Āyatanas, 5) The principle of checking the withdrawing of the Anusaya and 6) The monks' Sikkhas and Sājivas

All of which are what the Arahant should perform for Lessing the responsibilities, for attain the personal benefits and for the extinguishing of Sangyojanas.

The Development the Insight Meditation means the practice to causes the wisdom to arise in order realize the Form and the Name as being impermanent, suffering and selfless. All these facts were said by the Buddha in Satipalṭhāna Sutta which is devided into Kayānupassanā, Vedananupassanā, Cittānupassanā and Dhammanupassanā, and of which are principle of practice for being away from the

suffering. This Sutta appear in Satipatthāna Sutta, Dighanikāya, Mahāvagga as “Oh! Monks this way is a single one for the purity of all the living beings, for being away from the sorrow and the lamentation, for distinguishing the suffering, for realizing the Dhammas and for realizing Nibbāna. The said statements are the 4 Satipatthānas.”

From the study of the doctrinal principles in developing the Insight Meditation in Chavisodhanasutta, It's found that this Sutta is the one for checking the state of being an Arahant who is Asekha Puggala who completes the Bramachariya.

The Arahant who is without the ten Sanyajans: Kāmaraga, Pathigka, Māna, Ditthi, Vichikitcha, Silabrathapramasa, Bhavaraga, Issā, Machariya and Avicha all of which are called Bhavasamyojana, because these doctrines are connected with the peoples. The Arahant has destroyed the defilements.